

ירושלים של גגות

קטע מתוך מחזה

בן ציון תומר

(אליהו על הגג. שוכב על מזרנו. השעה — שעת בין ערביים. מעיין בספר ומפזם לעצמו בנוסח יהודי המזרח. לידו — שורה של בקי בוקי עראק. צלחת-פת, ארגו עץ ועליו עש-שית-נפט ומסביב ערימת בגדים ישנים ומרו-פטים)

אליהו: "אמר לו אליהו לאלישע: בקש ממני דבר לפני עלותי לשמים. אמר אלישע: בקשתי להיות כפליים ממך בתורה" (ל-עצמו) חייחי...

כפליים מאליהו בתורה... חייחי... (חזור לקרוא) "אמר לו אליהו לאלישע: הרבית לבקש. לוואי ותוכה לראותני עולה לשמים" (לעצמו) הנה, סכנה להתעורר, חס ושלום... סכנת נפשות... רכב ישראל ופרשיו... (קורא)

"שמע מלאך המוות שרצונו של אליהו לעלות חיים לשמים... אמר מלאך המוות לקדוש ברוך הוא: "מדוע לא ימות אליהו מידי ככל האדם?" (לעצמו) רשע-מרושע — שאליהו ימות ככל האדם... ימח שמו וזכרו של מלאך המוות, ימח שמו וזכרו... ככל האדם אליהו... עפר לפיך, מלאך המוות, עפר ל-פיך... הנה, יפה אמר לו הקדוש ברוך הוא, יפה אמר לו למלאך המוות... (קורא) "ככוחו של אליהו לפטור אף אותך מן העולם. עכשיו סורה מעל פני, שאם לאו תישאר בטל ממלא-כה. נתבהל מלאך המוות ונשא רגליו" (לעצמו) חבל שלא המיתו, חבל מאוד-מאוד... למה שכולם ימותו ורק לא מלאך המוות, הא? ... סוד הוא, סוד גדול מאוד-מאוד... צריך לחקור... מוכרח... למה שלא הוא?... למה?... (קורא) "פתאום ירד עמוד-אש וסוס-אש ועלה אליהו על הסוס ועלה לשמים, ושם עשה לו הקדוש ברוך הוא כבוד גדול מאוד..."

(לוגם מבקבוק העראק)

כבוד גדול מאוד, שריקה: (בידה — סיר אוכל. עולה במדר-גות. מזמרת): אנחנו הלכנו לגן לראות מה יש בגן יש בו כיפה ירוקה יש בו רבנו משה לידו כלבלב של כסף מלמדו דברי תורה

זבלה ומנו — אור-אור או תורה דומנו — אור-אור מאידה ומאינה ומשה הוא יהודי (משגיחה בבקבוקי העראק) אתה עוד פעם בקבוקים עראק? אליהו: ערב-טוב — ברוך-ומבורך, שריקה. שריקה: כל יום, כל יום שני בקבוקים. את הבטן תשרוף ואת הלב גם. אליהו: הוא, זכרונו, גם עלה באש... עלה על סוס-אש וישר לשמים... ואיזה כבוד גדול עשו לו, שריקה... איזה כבוד... כן-לם, כולם עמדו בשער... שורה כאן ושורה כאן... שמכאן — גישקו יד ימינך... שמכאן — גישקו יד שמאל... והפנים של אליהו אש גם... אדומים ממש... ולמה אדומים? כי התבייש מן הכבוד... רק הסוס היה שמה, צהל כל הומן ההוא... אפילו לכליף מבגד לא היה סוס יפה כזה ואפילו לשלמה המלך, עליו השלום, ותדעי שריקה, באורוות שלמה מלכנו היו סוסים הכי יפים שהיו פעם בעור-לם...

שריקה: אמת ואמת... כבר אני יודעת... אתה מספר לי את זה כבר אולי אלף פעם... מה תעשה כל היום? אליהו: מחכה. שריקה: וככה מן השמש ועד שעור מעט ה-שמש הולכת לישון, כל היום, כל היום מחכה? אליהו: מחכה, שריקה. שריקה: ולא בא? אליהו: יבוא, רק אני מוצא באתיות הקדו-שות והוא בא, מוצא המלה והוא בא. כל הסוד במלה אחת... אולי לא מלה, אולי סימן

אליהו: אש! הרבה אש... אשה של גיהנום! שריקה: אין רחמנות בפה שלך! אליהו: הכל-הכל ישרוף!... שריקה: שתשוק! אליהו: הכל!... רק אני ואת עולים על הסוס הקדוש... (מחבקה בעדינות) רק אני ואת... ולפני אנחנו מגיעים, שופר מודיע: 'אליהו ושריקה באים'... ופוחתים לנו השער ועושים לנו... שריקה: טוב, אליהו, אתה תהיה מתגורר גם בבית שלי ועל הגג גם. מה אני יכולה לע-שות? כבר ככה המזל שלי מאלוהים. אליהו: טוב, שריקה, נחשוב. שריקה: עוד פעם נחשוב? כבר לא רוצה לשמוע אותך לחשוב... רוצה לשמוע מתי החופה. אליהו: בקרוב-בקרב... שריקה: כבר יש לי שמלה של חופה. אליהו: טוב. שריקה: מחר אני הולכת לאח הגדול שלי, מבקשת ברכה מן הידיים שלו. אליהו: לא! את הולכת רק אחרי שאת מק-בלת סימן מן מני. שריקה: גמרנו סימנים! (פונה ברוגזה לעבר המדרגות). אליהו: (רץ אחריה. אוחז בידה) טוב. (היא מתרצה ושניהם פונים לעבר המזרון. אליהו מתיישב בעוד ידה בידו. היא עומדת) תשבי, תשבי שריקה, ואני מספר לך סיפור... שריקה: מכירה כבר הסיפורים שלך... לא... עד לחופה גמרנו סיפורים. אליהו: בספר התורה, רק סיפור. שריקה: טוב. (מתיישבת. שתיקה) פתאום הפה שלך כמו דג (פותחת פיה להדגמת אלמו).

אליהו: מיד-מיד אני מספר לך (לוגם לגימה מבקבוק העראק) אז פעם... פעם היה צדיק אחד גדול-גדול, אחד — יחיד בדורו... כל היום וכל הלילה רק ואך לומד תורה... פעם, בלילה, אולי בחצי הלילה, כשהעיניים שלו בתורה, בא היצר הרע והתחיל עושה זנונים נגד העיניים שלו... סגר העיניים והזנונים נשאר בפנים... פתח את העיניים והזנונים אותו דבר, אותו דבר. חשב: אולי אני הופך דף והזנונים מסתלקים? הפך דף ומה הוא רואה בעיניים שלו? שטן מצחק ששני זנבים לו — זנב קדימה וזנב לאחור... שריקה: לא!

אליהו: אמת ורק אמת... אז מיד הפך עוד דף וכל האותיות הקדושות מרקדות נגדו רי-קודים של בטן כמו בהרמון של הכליף מבג-ד... שריקה: האותיות הקדושות... אליהו: אמת ואמת. ובדף אחר כך — נקבה בלי כלום, לבנה... ובדף אחר כך — נקבה בלי כלום, ירוקה... ובדף אחר כך — נקבה בלי כלום, אדומה, יחד עם ההוא, בעל שני הזנבים... שריקה: והצדיק מסתכל? אליהו: מסתכל. שריקה: ולא עושה כלום? אליהו: מה יכול לעשות? שריקה: לא היו לו שום-שום סימנים וברכות נגד העיניים-הרע?

אליהו: היו, אבל שכת. זה מן השטן שלן שהרים ראש והתחיל מרקד בגוף ובנשמה של הצדיק... שריקה: או למה לא ברח? אליהו: ברח, רץ בשיגעון אל הגג של הבית שלו והגרון שלו מצעק כל הזמן: 'אש! אש!' (בתנועה פתאומית וגסה הוא מפילה על גבה) שריקה: תעזוב ממני, תעזוב ממני, שומע?... משועב! (היא נאבקת איתו ופתאום רואה את ה'צפוניתי' הניצבת בחלון חדרו של ליהוא, כשהיא מעורטלת עד למתניה, אל אליהו:) שתמות!... (מנערת אותו בזעם מעליה. בוכה)

אליהו: הזאת!... היא רואה אותי... ש-תמות! (גם אליהו מבחין בה וכן בליהוא שניגש אל החלון. שריקה נמלטת על נפשה. 'הצפוניתי' ניצבת שלווה במקומה, אחר כך נוטלת יל-קוטה ולאט לאט יוצאת, אל המקלחת, כבי-כול) אליהו: (כמו לעצמו) אש! אש!... ליהוא: מה אמרת? אליהו: אני?... כלום... (כמו לעצמו), אש... הבת של נעמה, בחיי הבת של נעמה... ליהוא: מה אתה ממלמל שם? אליהו: כלום, כלום... ליהוא: מה אתה עושה בצד הזה של הגג? אליהו: אני? כלום, באמת כלום... מחכה.

שריקה: וזה שהכותל הוא עכשיו שלנו, ש-אני יכולה ללכת לבכות שמה כמו אל האמא שלי, זה כלום-כלום? והמדינה בכלל-בכלל לא שום סימן? אליהו: חס ושלום שאני נגד המדינה, חס ושלום שאני נגד הכותל הקדוש, אבל זה רק קצת סימן. שריקה: לא מבינה איך סימן הוא רק קצת סימן. אליהו: זה כמו אשה שבבטן שלה יש שני ילדים, אחד יצא, אחד בפנים. שריקה: אם יהיה בפנים זמן הרבה, יכול להיות לו מחנק חס ושלום. אליהו: לא ככל האדם המשיח... אין מה לפחד. שריקה: הוא אולי לא יהיה לו מחנק, אבל הלב שלי בטח. אליהו: בושה לך לדבר כך שריקה על הלב שלך. אני הכפרה שלך. שריקה: ומה יהיה לי מזה שאתה הכפרה שלי? כך וכך כבר אמות מחכה. אליהו: ד', אשה, אולי אני מתחתן לפני ש-יבוא. שריקה: תשבוע בספר התורה. אליהו: אסור, מן התורה אסור... שמעת ב-רדיו היום?

שריקה: לא, כל היום אצל אמא של דאוד. אליהו: איזה דאוד? שריקה: הבן של מוסה, זה מן הירקות זה. אליהו: חס ושלום חולה? שריקה: לא היא, הבן שלה, דאוד... רגל אחת ועין אחת... איזה צער על האמא שלו.

דן לוי

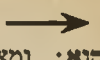
אחרי מותי תדרי התרחב והוספתי לקשטו בספרים... כל שנה, אני מלבין על מדף נעדרן אינני מקפלים. המסיקה יפה ונפלאה שומעים אותה מקאן.

אליהו: בקרוב יבוא. שריקה: מי? אליהו: המשיח. שריקה: צריך צער בשביל יבוא? אליהו: הרבה צער והרבה תשובה. שריקה: לא מבינה ולא מאמינה. אליהו: מה לא מאמינה? שריקה: לא מאמינה שהמשיח רשע כזה, ש-צריך עין ורגל של דאוד בשביל יבוא... כמה יופי של בחור זה, כול הבחורות בשכונה עשו לו עיניים, ועכשיו... יה, רבונג, איזה צער על האמא שלו, איזה צער... מתי אתה מתחתן אתי? אליהו: כשיבוא. שריקה: אתה אין לך עיניים אתה? אם מח-כים, אתה תהיה כמו מקל שבור והבטן שלי מתה כמו באר בלי מים... הכל הכל בגלל אני אלמנה.

אליהו: ואיפה נגור? שריקה: אצלי. חדר יש? — ברוך השם יש. מטבח יש? — יש. מה יש? אליהו: אם כל כך את רוצה חתונה, נתחתן, אבל אני נשאר פה. שריקה: על הגג? אליהו: על הגג. שריקה: פה טוב מאצל אני? אליהו: אולי לא, אבל מוכרח. שריקה: למה? אליהו: כי רק לפה יבוא. שריקה: שיבוא אצלי, מה יש? בושה למשיח לבוא לבית שלי?

אליהו: הבית שלך למטה? — למטה!... (אוחז בידה וגוררה עד לקצה הגג) 'סתבלי, 'סתכלי למטה... מה את רואה שם, מה?... הא... זונות בלילה וגנבים ביום, טומאה ותועבה, חטא ועושק, שדים ולילות... הכל-הכל ממלכות ה הוא — האשמדאי, הבעל-זנב, ה... ולפה יבוא אליהו על סוס-האש הקדוש... לפה! רק אל פה! מן פה, מן הגג יחר אפוקי בכל המטטה הזה... מן העיניים שלו רעמו ומן הנחיריים שלו רעמים ומן הפה שלו אש! (לופת בחזקה את זרועה). שריקה: (מנסה להשתחרר מלפיתתו) שתע-זוב כבר, שתעזוב כבר, שומע? ... די!... לא רוצה לשמוע!

ליהוא: ומציץ.
 אליהו: לא מציץ... מחכה... ואף על פי שיתמהמה, בוא יבוא, בוא יבוא... מוכרח... עכשיו מוכרח... והוא, הלילית, זה ה- סימן... עכשיו צריך הרבה להתפלל, ליהוא, ולסחד... להט החרב המתהפכת, אשה של גיהנום...
 ליהוא: ממי צריך לפחד, מן האשה או מן הגיהנום? תחליט.
 אליהו: גם וגם... אותו דבר... יודע גלגול של מי היא? של אוכל... הגוף שלה לבן, אבל הלב - אש ושחור, אשה של גיהנום... רק צדיק יכול יכול אולי לכוון באשה של גיהנום, כי יש לו גם סוד וגם סגור-לות.
 ליהוא: זנאי זקן!
 אליהו: כתוב: כל הזקן מחברו יצרו גדול הימנו... אתה, חס ושלום שתודווג עם ה- זאת... חס ושלום... צדיק, אפילו הוא מו- דווג עם הלילית יכול בעבירה אפילו להביא מצווה.
 אליהו: ועם שריקה זה מצווה או עבירה? אליהו: גם וגם...
 הנערה: (מן המקלחת, כביכול) דרלינג? ליהוא: כן?
 הנערה: אני צריך אתה.
 ליהוא: אני בא, ציפור. (אל אליהו) קח מיד את המזרון שלך והסתלק לצד ההוא של הגג. (פונה בכיוון המקלחת. קולות עמו- מים של שניהם ומיד לאחר כך צחוקה הרם והמגרה של הנערה)
 אליהו: קוראה אותו לרחצה, שיראה בלי כלום-כלום כל הגוף שלה... (שוב קול צחור- קה המיני והחם וקול צחוק של ליהוא) לוואי שתמותי! לא יכול לשמוע הצחוק הזה!... (שוב קול צחוקה) בחיי שעושים זנוגים ב- מים... שריקה!
 שריקה: (מלמטה) שתשחוק אתה, כלב בן כלב, שתשחוק, שומע?
 אליהו: בואי ואני מספר לך מה אני רואה. שריקה: שתשחוק, שומע? אתה אין לך בור- שה אתה.
 אליהו: טוב, אני בא אליך ומספר לך. שריקה: ואני זורקת אותך בלי שתי העיניים שלך, רק תבוא!
 אליהו: (חוזר) אתה עוד כאן?
 אליהו: לא יכול ללכת לשמה, הלב שלי אומר לי והסימנים גם, שהוא יבוא רק לפה. ליהוא: והפה שלי אומר לך, שאם לא תסת- לק מיד, אבוא אני אליך ואתן לך, כמה סימנים ברוך? אז עשה מצווה ואל תביא אותי לידי עבירה. (אליהו מעביר מזונו לצד השני של הגג. חוזר, נוטל את שאר הפציו: ארגז-עץ ובקבוק. הולך) אליהו!
 אליהו: מה אתה רוצה מן מני?
 ליהוא: לא כלום... רק להגיד לילה טוב. אליהו: (בכעס) לילה טוב ומבורך.
 ליהוא: ועוד משהו: שאתה לא צריך לדאוג, הוא ימצא אותך גם שם. ואם במקרה אני אפגוש אותו לפניך, אומר לו לחכות לך כמה שניות, זה יהיה פשוט והגון אם הוא יחכה לך כמה שניות, אחרי שאתה מחכה לו כל כך הרבה שנים.
 אליהו: אתה מצחק עלי, חושב אני טיפש. ליהוא: חס ושלום, חכם אליהו, חס ושלום... עכשיו תגיד לי יפה לילה טוב ולך לישון.
 אליהו: אף פעם לא ישן בלילה, אף פעם... ליהוא: מפחד שהמשיח יבוא וימצא אותך ישן?
 אליהו: גם, אבל זה לא הכל. ליהוא: אז ספר את הכל. אליהו: לא יכול.
 ליהוא: ככה נוהגים חברים טובים?
 אליהו: אסור באיסור חמור אפילו לחשוב מה שאני חושב בלילה... אני יודע מה שכו- לם אומרים: אליהו? זה משוגע זה. לא יוד- עים שאליהו מפחד... מפחד שאולי באמת- באמת הוא משוגע, שאולי באמת-באמת לא יבוא, שמת המשיח, נשרף עם בית המקדש הקדוש... שכל המלחמה הזאת, כל השריפות והחניקות, היסורים והצער, בארצות הגויים וגם כאן, בירושלים הקדושה, שכל-כל המל- חמה הזאת, של עם משוגע, משוגע לגמרי- ולגמרי... שכל זה הוא מין סתם גוג-ומגוג בלי משיח, בלי כלום-כלום אחרי זה, בלי כלום... (לוגם בשקיקה לגימזו ממושכת מבקבוק העראק שבידו)... לא שמעת כלום- כלום ממה שהפה שלי דיבר... כלום-כלום... זה הדברים של השטן, לא של אליהו... (לר- גם לגימה נוספת) חס ושלום של אליהו, חס ושלום. (פונה שחוח-ראש לעבר מזונו, נשכב עליו ומפזם): ואף על פי שיתמהמה / בוא יבוא/ מוכרח...!

אבי פלדשטיין

חוצצת חן

ליעל בורנשטיין

שמיכתי ורדרדה
 כעור ישבנו של תינוק
 זה די מתעב: לשכב ככה
 מוגן ע"י עור של ישבן של תינוק.
 היא

מוצצת חן בעיניו" אומר מוטי
 „בן“, „אני אומר, בסדר. היא מוצצת חן בעיניו
 הוא

לא יודע
 שקל העולם: נשים וגברים
 היו מסתתרים מאחורי פניה
 פשהזיפה אתה

עז היו צפרניה דומעות ובורקות

היא היתה פגלשן שאינו
 מפליג על הים הפתוח
 אלא נע הלך וחוזר מסחרר בצועצת חוף צרה
 מפליג
 פדי לחור פסיתית
 על קצף תגלים
 ולהתקע בחול הקשה

סיפור סנטימנטלי

עודד פיינגרש

בשעה השלישית הייתי מגלגל עיניים כאחד בדחן. קרונות שחורים ריקים למחצה, רתומים לקטר נעלם ואני פט- פטתי לשכן שמימיני, עטוף מעל קטיפה ומגן מופקרות, והיינו מחליפים דעות על אותו ברנש שהתחברנו לו והוא אלינו בשעת ההפסקה של הקרונות, כשירדנו למסבאת "אחו- התכלת".
 "כל אחד שמח בחייו ותורם חלקו שלו לעורר שמחתם של אחרים, באמצעים כשרים פחות או יותר". כך אמר הוא וכיוון שהיינו שכנים לתא שלחתי למלצר שיביא בקבוק של יין ושכני לתא פתח וריבר והאוויר ניסר תרק: "אני מזיל דמ- עות מקצועי בשעות של הלחיות, ולהבדיל - שמחות של חתונות ושאר מקרים של התרוממות הרוח". כך אמר השכן שלי ותחב אצבע לנחירי.
 הרגשתי ששלפוחי פוקעת והלכתי מתנרד עד למיבנה האלומיניום, היכן שהאסלה היתה קשורה בחוטי ברזל. קרצפתי את הגוף במגדלת ובחלון ראיתי מצטחקת עיר, רגועה, ונתתי לעיפות לה- שטף עם המים, ושוב היצאתי בירח הנוצץ ומטיל אי-שקט על הגגות, מכה מקצות הארץ ועד קצהה.
 השלתי את מימי מבעד לחלון והרחת היתה מתוזה פירורים, עד שנשקשו בדלת וצעקו, ופרשתי ויצאתי כמין ספינה ללא עוגן ששטה ויצאתי, והשתחתי על כסא בקרון המסעדה ואדם שמנמן בבר-סטין, כהה, עינים מזרות-אימים הציע לי קופסות סיגריות.
 "בום-בום!" ירה הקטר מאי-שם וזוכרתי בכלב שנלחה אלי בלכתי אל בית העבות, וכשהמלצר הגיע כדי לצר את ההזמנה הייתי צוחק לעצמי כמו שטף דם שלא נפסק.
 מולי ישבה נסיכה רוסייה, והיו לה עינים עצובות כמו לכל המהגרים בעולם. היכרתי אותה מזמן שהיתה קונה תחבושות היגייניות לנשים בבית- החרושת שלנו, והפעלים היו מתלוצצים תמיד, אלא משנתבררה קירבתה שלה למנהל הראשי היו הכל מנסים לפייס את דעתה ולטבול אותה בבושם של טוב-לב ואפילו היו נדיבים שמילאו את כובעו של הקבוצן הקבוע של הרחוב. באותו יום שחגגה את יום ההולדת שלה והכל ניסו להוכיח את רוחב ליבם.
 החלון של קרון המסעדה היה מזרים ריח של שעת-ערביים והשמיים היו טורפים את האופק ובלעיים את האור והמחשבות היו עולות ונופחות נשמתם בגלוי.
 הרהרתי בזנטי. "הו, זנטי" חשבתי. "זנטי שלי, שלי" וזוכרתי ביום שחזרתי מבית-העבות והיינו מכרסמים אגוזים שקנינו באוטומט של אגוזים ואחר-כך מכרסמים שוקולד שקנינו באוטומט של שוקולד והחום היה ממיס שכבה חומה ומתוקה

עדנה לבני

חברי ההנהלה

יושבים בפשוט צלים
 על אדמות שעייפו לשלכת
 מעבר לכל ופוח מקצועי
 אין יותר העלאות יבולים
 אולי בגלל הקר
 הגשם שירד
 רצוף
 אין נקיו לכל המלים
 הנופלות
 לאנשים שעפים
 בזרמים קרים ללא רוח
 מנגעים
 מקצה הארץ עד קצה

זן ערמו

בקצה השדה

השדה לא ידוע
 מאין בא איפה
 נגמר אבל בקצה
 בית השדה אינו מדבר
 עם הבית הבית אינו עונה
 ככה
 הגוף עושה טקס
 מסביב
 דבר שראיתי
 בתלום: עורבני יפה עין
 אחר כך הבית
 מצמיח אונים
 ומקשיב לעצמו
 השמים יורדים לקצה השדה
 ולעצים עשב
 מי שנכנס לבית
 דרך האננים
 ראחר שעה קלה
 מוצא עצמו
 ערם בתוך מרקקת רפא השנים
 לופת בענג נשגב
 את שרשי שניו

כמה צבעים

הפרחים הסגלים והפרחים הפתומים
 התמבדיל ביניהם
 בהחליק המבט מהפתם
 לסגל
 ואל זהב הבירה
 בקפה
 נרקמת משמעות
 מלבנות השד לצמות
 אדם כפסמה
 מקף סלסולי שער זהב
 וצולל מתחת לצבעים
 מאחרי האדם
 העמק ביותר
 שומעים את המשמעות גונחת
 ורומסים אותה
 דחקים אותה
 עד שמתודה וריקה
 כמה ריק בקחל
 אפשר להיות
 על הרשא
 קח אותי קח אותי

